

Arkeologisk utredning vid Bärby cirkulationsplats

Arkeologisk utredning steg 2

Danmarks-Kumla 1:5 m.fl., Danmarks socken,
Uppsala kommun, Uppsala län

SAU rapport 2026:4

Jon Lundin

Arkeologisk utredning vid Bärby cirkulationsplats

Arkeologisk utredning steg 2

Danmarks-Kumla 1:5 m.fl., Danmarks socken,
Uppsala kommun, Uppsala län

SAU rapport 2026:4

Jon Lundin

SOCIETAS
ARCHAEOLOGICA

UPSALIENSIS

SAU rapporter 2026:4
ISSN 1652-9448
©SAU 2026

UTGIVNING OCH DISTRIBUTION

Societas Archaeologica Upsaliensis
S:t Larsgatan 5, 753 11 Uppsala
post@sau.se
www.sau.se

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr och datum för beslut:

431-1479-2025, 2025-06-04

Uppdragsnummer (KMR): 202500766

SAU:s projektbeteckning: 2278

Företagare: Trafikverket

Belägenhet

LANDSKAP: Uppland

LÄN: Uppsala

KOMMUN: Uppsala

SOCKEN: Danmark

FASTIGHET: Danmarks-Kumla 1:5 m.fl.

FORNLÄMNING: -

KOORDINATER: N6637263.84, E653469.79

HÖJD: 17 – 18 m ö h

Undersökningen

TYP AV UNDERSÖKNING: Arkeologisk utredning, steg 2

DATUM I FÄLT: 2025-10-16

UNDERSÖKT YTA: ca 180 m²

KOORDINATSYSTEM: Sweref 99 TM

HÖJDSYSTEM: RH 2000

INMÄTNINGSSYSTEM: RTK-GPS

Personal: Jon Lundin (projektledare), Michel Guinard

Fynd och arkivmaterial förvaras: Inga fynd tillvaratogs och inget arkivmaterial utöver rapport och KMR

Omslagsbild: Morgonsol över utredningsområdet. Foto: Jon Lundin

Allmänt kartmaterial:

©Lantmäteriet Medgivande MS 2007/04080

Digitala planer: Jon Lundin

Lektor: Lars Sundström

Redaktör: Lars Sundström

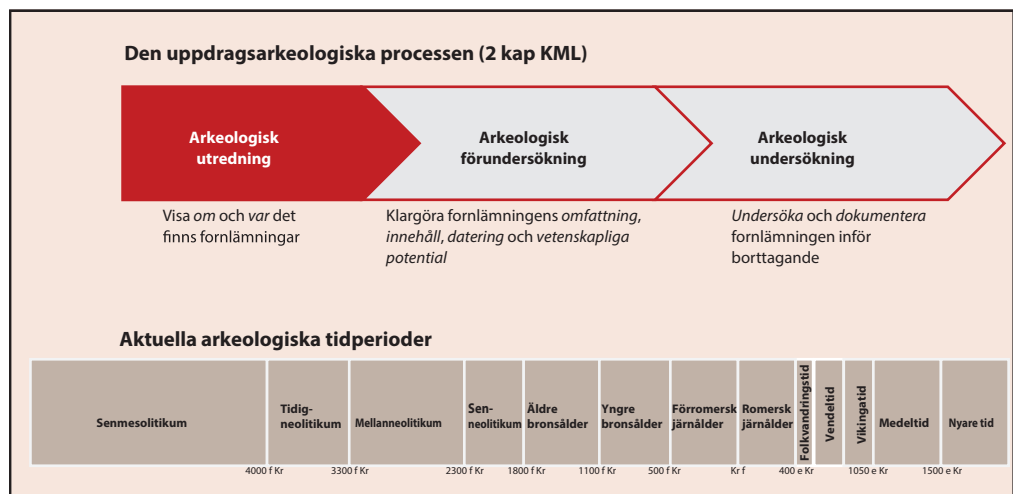
Layout: SAU

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Antikvarisk bakgrund	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Tidigare undersökningar	6
Undersökningen	8
Metod och genomförande.....	8
Undersökningresultat	9
Slutsats och utvärdering	10
Referenser	11
Bilagor	12
Bilaga 1. Schaktplan.....	12
Bilaga 2. Schaktlista	12

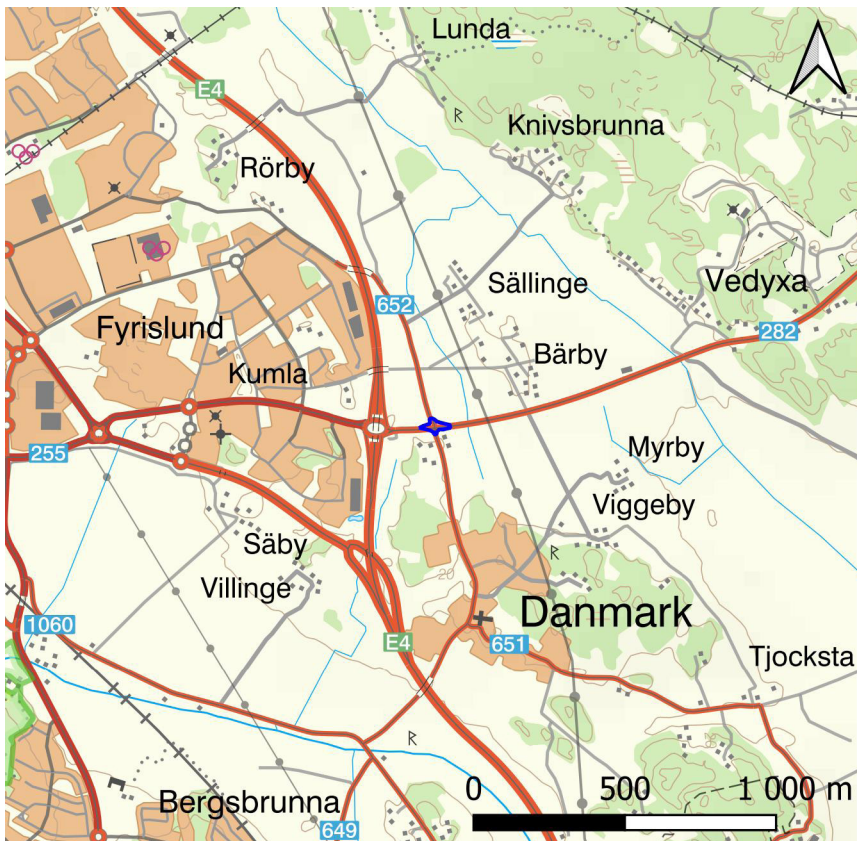
Sammanfattning

Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU) har på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län genomfört en arkeologisk utredning, steg 2, inom fastigheten Danmarks-Kumla 1:5 m.fl. i Uppsala kommun. Fältarbetet genomfördes den 16 oktober 2025 och omfattade 10 sökschakt med en sammanlagd yta om cirka 180 kvm, placerade inom cirka 3000 kvm utredningsbar åkermark. Arbetet bestod av sökschaktning med grävmaskin och metalldetektering inom samtliga schakt. Schakten grävdes genom matjordslagret ner till steril lera och dokumenterades med RTK-GPS, foto och fältanteckningar. Ingenting av antikvariskt intresse framkom vid utredningen.

Inledning

Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU) har på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län genomfört en arkeologisk utredning, steg 2, inom fastigheten Danmarks-Kumla 1:5 m.fl. i Uppsala kommun. Bakgrunden till utredningen är Trafikverkets planerade anläggande av en cirkulationsplats vid korsningen väg 282/652. Utredningen skulle klargöra om fornlämningar, däribland den registrerade fornlämningen Danmark 157:1 (boplats) finns inom det aktuella området och utgöra beslutsunderlag inför Trafikverkets fortsatta planering. Undersökningsområdet omfattade totalt cirka 9000 kvm.

FIGUR 1. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningsområdet markerat. ©Lantmäteriet Gävle. Medgivande MS2007/04080. Skala 1:50 000.

Antikvarisk bakgrund

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella området är beläget i ett öppet odlingslandskap i den västra delen av Danmarks socken, strax öster om vägkorsningen mellan väg 282 och 652. Den omkringliggande terrängen utgörs av svagt böljande åkermark med glacial och postglacial lera som dominerande jordart. Höjden över havet för området ligger på cirka 17–18 meter.

Danmarks socken utgör ett av de mest fornlämningsrika områdena i Uppsala kommun med ett stort antal gravfält, ensamgravar och boplatser från järnålder. Direkt väster om utredningsområdet ligger gravfältet Danmark 51:1 som omfattar omkring ett hundratal gravar i form av stensättningar och högar, huvudsakligen daterade till järnålder (Sillén 2015). I den vidare omgivningen förekommer även mindre gravmiljöer, hägnadssystem och aktivitetsytor dokumenterade i samband med tidigare utredningar och förundersökningar (Frölund & Göthberg 2010; Sillén 2011).

Tidigare undersökningar

Under de senaste decennierna har flera arkeologiska undersökningar genomförts i området kring Danmarks-Kumla och tillsammans ger de en tydlig bild av ett landskap med långvarig bosättningshistoria. De mest omfattande lämningarna i närmiljön kommer från Bärby och Myrby (RAÄ 156 och 157) där förundersökningar har påvisat ett större boplatsoområde med flera stolphus, härdar, gropar och en brunn, huvudsakligen daterade till romersk järnålder och tidig vendeltid (Sillén 2011). Österut, vid Danmarks Säby, har Upplandsmuseet genomfört flera undersökningar som ytterligare förstärker bilden av en tät bosättningszon. Här har det dokumenterats ett flertal överlagrade huskonstruktioner, härdar och gropar och dateringar visar på en lång aktivitetstid från yngre bronsålder till folkvandringstid (Hennius 2008).

Gravmiljöerna i trakten bidrar också till förståelsen av hur området brukats. Direkt väster om det aktuella utredningsområdet ligger gravfältet Danmark 51:1, som omfattar omkring ett hundratal stensättningar och högar, daterade främst till järnålder (Sillén 2015). I den vidare omgivningen finns flera mindre gravfält, bland annat RAÄ 62:1, 100:1 och 127:1, vars lämningar visar på en bosättningskontinuitet från romersk järnålder in i vendeltid (Sillén 2015). Västerut vid Kumla (RAÄ 169) har ytterligare ett boplatsoområde undersökts, bestående av nio stolphus daterade till romersk järnålder och folkvandringstid.

FIGUR 2. Fornlämningskarta över utredningsområdets närmiljö. Skala 1:5000.

Undersökningen

Metod och genomförande

Arbetet inleddes med en genomgång av kartmaterial och tidigare arkeologiska undersökningar i närområdet för att skapa en samlad bild av fornlämningsmiljön kring Danmarks-Kumla. Genomgången utgick från Kulturmiljöregistret (KMR) och relevanta närliggande rapporter särskilt de som behandlar boplatsområdena vid Bärby, Myrby och Danmarks Säby.

Då stora delar av området bestod av den befintliga vägkorsningen och den utredningsbara delen till cirka 3000 kvm åkermark, fördelad på båda sidor av väg 652. Den arkeologiska utredningen genomfördes med sökschaktning över området. Sammanlagt drogs tio sökschakt med en sammanlagd yta om cirka 180 kvm, placerade så att de täckte de två åkerytorna på ömse sidor av vägen. Schakten grävdes med grävmaskin genom matjorden och ner till steril nivå. Matjorden och leran banades av i tunna skikt för att underlätta upptäckt av eventuella anläggningar eller kulturlager. I samband med schaktningen genomfördes även metalldetektering inom samtliga schakt, men detta gav inget resultat. Schakten dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, fotografering och fältanteckningar. Dokumentationen registrerades och bearbetades i Intrasys.

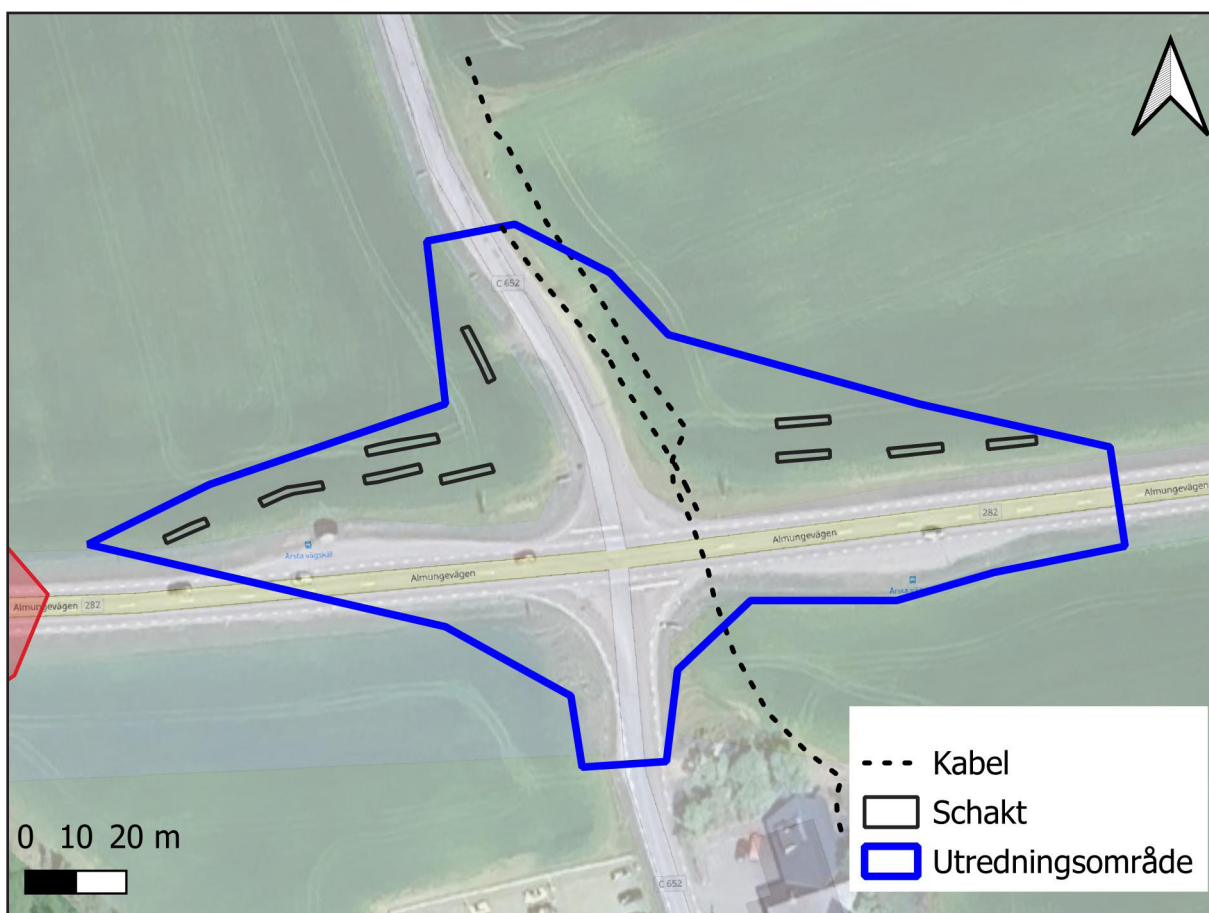
FIGUR 3. Sökschaktning pågår.

Undersökningsresultat

Totalt togs tio sökschakt upp inom de två åkerytor som bedömdes vara utredningsbara. Schakten fördelades på båda sidor av väg 652. Den sammanlagda schaktade ytan uppgick till cirka 180 kvm.

Matjordslagret var relativt homogent över området och uppgick till mellan 0,25 och 0,35 meters djup. Under matjorden framkom enbart steril lera, genomgående utan tecken på äldre markstörningar eller kulturlager. Det samlade resultatet visar att utredningsområdet saknar spår av förhistorisk eller historisk markanvändning.

Inga lämningar eller fynd av antikvariskt intresse framkom vid utredningen.

FIGUR 4. Resultatkarta som illustrerar sökschaktens placering inom utredningsytan. Till vänster på planen skymtas Danmark 157:1 (boplats).

Slutsats och utvärdering

Syftet med den arkeologiska utredningen var att klarlägga om det inom det aktuella området fanns fornlämningar som kunde komma att beröras av Trafikverkets planerade anläggande av en cirkulationsplats vid väg 282/652. Utredningen genomfördes genom sökschaktning och metall-detektering inom de delar av området som utgjordes av odlingsmark.

Resultatet av fältarbetet visar att utredningsområdet saknar spår av förhistorisk eller historisk aktivitet. Under matjorden framkom enbart steril lera och ingenting antikvariskt intresse dokumenterades i något av schakten.

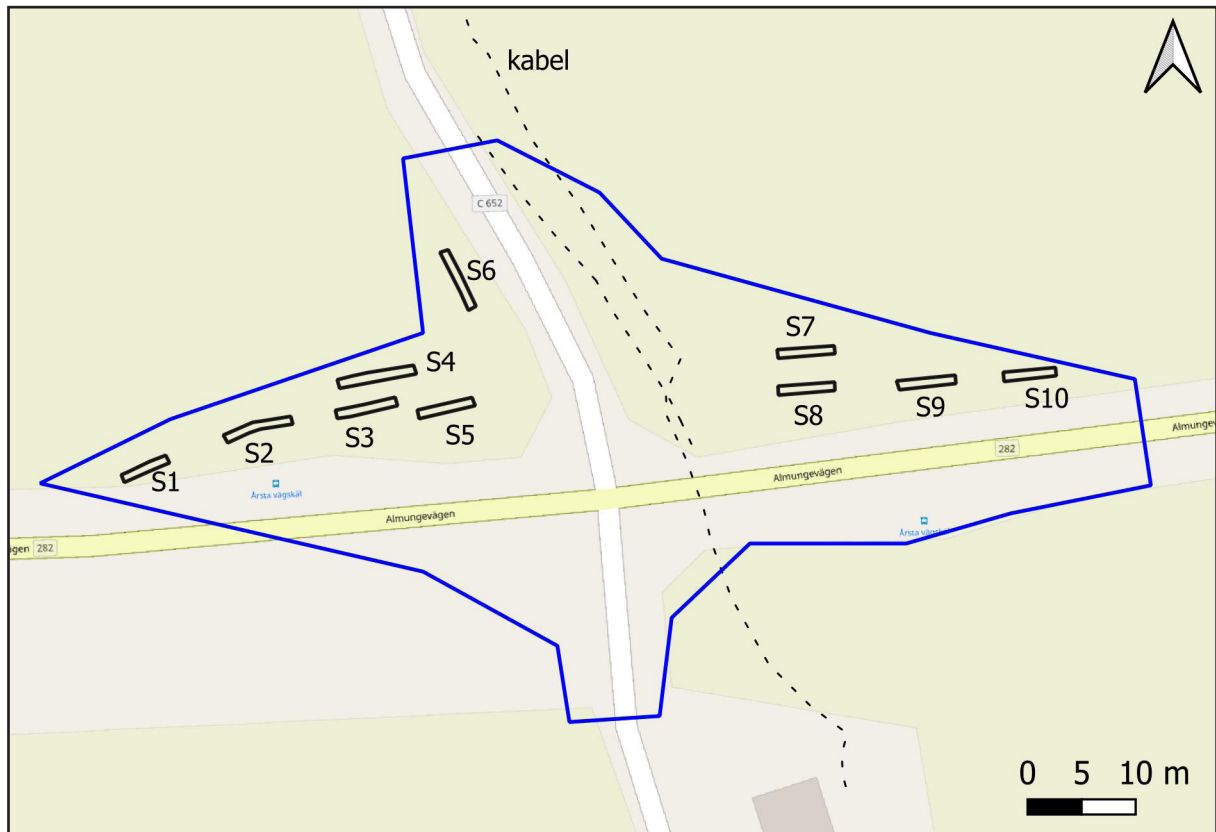
Utredningen har därmed uppfyllt sitt syfte och ger ett tillfredsställande underlag för fortsatt planering. Den föreslagna cirkulationsplatsen bedöms inte beröra några fornlämningar och ingen vidare arkeologisk åtgärd bedöms nödvändig.

Referenser

- Frölund, P. & Göthberg, H. 2010. *Fornlämningar i Danmark och Vaksala. Arkeologisk utredning och förundersökning 2008–2009. Upplandsmuseet rapport 2010:25.*
- Hennius, A. 2008. *Arkeologiska förundersökningar vid Danmarks Säby 2007. Upplandsmuseets rapporter (UM 2008).*
- Sillén, M. 2011. *Boplatslämningar vid Bärby och Myrby. Arkeologisk förundersökning. Arkeologikonsult rapport 2011:2484.*
- Sillén, M. 2015. *Lämningar i åkermark från förhistorisk och historisk tid intill gravfält vid Danmarks by. Arkeologisk förundersökning. Arkeologikonsult rapport 2015:2867.*

Bilagor

Bilaga 1. Schaktplan

Bilaga 2. Schaktlista

Schaktnummer	Längd (m)	Bredd (m)	Undergrund
1	9	1,6	Lera
2	12,9	1,7	Lera
3	11,2	1,7	Lera
4	14,5	1,9	Lera
5	10,5	1,6	Lera
6	11,8	1,6	Lera
7	10,9	1,6	Lera
8	10,5	1,6	Lera
9	10,9	1,6	Lera
10	9,7	1,6	Lera

SOCIETAS
ARCHAEOLOGICA

UPSALIENSIS